

Döntés előtt a tanyai vasut ügye.

(Saját tudósítónktól.) A Délmagyarországi keddi számában vezetőhelyen foglalkoztunk a tanyai vasut hirtelen aktuálissá vált ügyével annak a néhány szavas nyilatkozatnak a kapcsán, amit Balogh Károly pénzügyi tanácsos erről a kérdéssel munkatársunk előtt tett. Örömmel regisztráltuk, hogy a pénzügyi tanácsos mihamarabb dülőre akarja juttatni a tanyai vasut kérdését és ezért azon ügyekeznek, hogy a májusi közgyűlésen az ügy napirendre kerüljön. Ha a közgyűlés a vasut végleges iránya tekintetében dönt, akkor a kereskedelmi miniszterrel júniusban megkezdődhetnek az engedélyezési tárgyalások, júliusban a város megkaphatja az engedélyokiratot, amelynek alapján a vasut építése foganatosítható.

Körülbelül ez a lényege annak a nyilatkozatnak, amit Balogh Károly az ügy mai stádiumának megvilágítására munkatársunk előtt tett ma. A tanyai vasut tervei már egy éve teljesen készen vannak, a kereskedelmi miniszter is jóváhagyta, csupán egy pont körül vannak eltérések a tanyai érdekeltségek két kis csoportja között s ebben kell a közgyűlés döntését provokálni. Ez az egy pont azonban semmiképen sem lehet kerékkötője az ügynek — ez a pénzügyi tanácsos véleménye is — mert tisztán arról van szó, hogy melyik érdekeltség birtoka előtt fusson el a tanyai vasut. A terveket lényegében szintén nem érinti ez, mert akár az egyik, akár a másik álláspontra helyezkedik a közgyűlés, a tervek készítője, Szesztay László egyetemi magántanár, bármikor variált részletterveket tud a város rendelkezésére bocsátani.

Ami már most a vasut építésének *finansziális részét* illeti, erre vonatkozólag alternatív javaslatok vannak a pénzügyi tanácsosnak. Az egyik az, hogy azok a városi bérlok, akiknek a földje mellett a vasut elhalad, bizonyos százalékkal magasabb bérösszeget fizessenek a városnak. A többlet kétszeres, sőt többszörös értékben visszatérül, mert közvetlen és olcsó közlekedési úton hozhatják be a városba a terményeiket. Egyébként a bérösszegek emelésére *közgyűlési határozat is van, amely úgy szól, hogy a városi földeket csak olyan föltétellel adja bérbe a város, hogy a tanyai vasut kiépítése esetén a bérösszegek bizonyos százalékkal magasabbak lesznek.* Ugyanezt aztán át lehet hárítani azokra a földbirtokosokra is, akik nem bérlői a városnak, de a tanyai vasut előnyeiben, minthogy az a földjük, tanyájuk mellett halad el, szintén részesülnek. A másik pénzügyi megoldás a vasut *vállalati úton* való megépítése volna, ez azonban a pénzügyi tanácsos szerint már *kockázatosabb*, mert így az építés kétszerannyiba is kerülhet, mintha a város maga építteti ki a vasutat.

A tanácsos ur nyilatkozatát itt közöljük:

A közigazgatási bejárást lefolytattuk. Megállapította a kiküldött bizottság a vonalvezetést és meghallgatta az összes érdekeltségeket. A tervek kíséretében a jegyzőkönyvet felterjesztettük a kereskedelmi miniszterhez, aki az egész eljárást jóváhagyta, a vonalvezetés kérdésében azonban a központtól a királyhalmi erdőőri szakiskoláig vezető vonalra a város törvényhatósági bizottságának döntését kívánta, miután ezen vonal-

vezetés tekintetében kétirányú kívánság merült föl az érdekeltségek részéről. Az egyik érdekeltségi csoport a Szesztay-féle tervek álláspontján van és azt kívánja, hogy a vasut ne a Tüskös-soron vezetessék keresztül, hanem Királyhalom déli részén érintse az *ötezer holdas városi birtokot*, vagyis, hogy a vasut ne az előbbi, hanem az ötezer holdas érdekeltség érdekeinek kedvezzen inkább. Ez utóbbiak azzal érvelnek, hogy Szabadka határából Szeged felé kell jobban a forgalmat terelni, viszont a másik érdekeltségnek az a fölfogása, hogy a vasutnak a meglevő tervekben lefektetett iránya teljesen szolgálja a városnak ezt az érdekét és pusztán néhány gazda magánérdekeiről van csak szó, hogy a vasut az ő tanyájukat érintse. Itt tehát az én nézetem szerint inkább magánérdekek állnak egymással szemközt, mint általános közgazdasági és forgalmi érdekek s majd elvállik, hogy a közgyűlés belátása melyik irány mellett dönt. Előzőleg a tanyai vasut ügyében kiküldött ad-hoc bizottság is határozni fog és ha ennek a véleménye után a közgyűlés esetleg nem a meglevő vonalvezetést kívánja, hanem újat, akkor ilyen irányban a terveken persze változtatni kell, meg kell tartani a pótbejárást is, de nem kell tartani attól, hogy ezen főnkadna, vagy késedelmet szenvedne a vasut megvalósítása. *Akár az egyik, akár a másik irányban dönt a közgyűlés, a vasut építése még ebben az évben megkezdhető.* Ha a meglevő tervekhez ragaszkodik a közgyűlés, akkor még júniusban megkezdjük az engedélyezési tárgyalásokat a miniszterrel és ugyanebben a hónapban, legkésőbb júliusban az engedélyezési okirat már a kezünkben is lesz. Ennek alapján aztán akár mindjárt hozzáfoghatunk a vasut megépítéséhez.

— Foglalkoztam a kérdés *finansziális részével is. Tisztán a város közönségének akaratától függ, hogy mikor építteti a vasutat, mert az ügy finansziális része fölött is kizárólag ő határoz.* Én azonban kötelelességszerűen azt kutattam, hogyan lehetne megépíteni a legelőnyösebb módon. A tanyai vasut két millió ötszázezer koronába került Szesztay költségvetése szerint és *hatvan kilométer* hosszú volna. Tehát hatvan kilométer hosszan érintene birtokot, részben magánbirtokot, részben a városi bérlok földjét. Annak idején, amikor a városi birtokok kiadattak, a közgyűlés kikötötte, hogyha azok mentén tanyai vasut épül, a bérösszegek emelkednek. Meg is állapították, hogy mennyivel. Kilométer távolság szerint — *az első kilométer után 25, a második után 20, a harmadik után 15 és a negyedik után 10 százalékkal emelkednének a bérösszegek.* Ha ezt nemcsak a bérlokokra, hanem a földek örök tulajdonosaira is áthárítjuk, aminthogy így igazságos, vagyis a külterületre behozzuk az értékelési illetéket, akkor *maga a külterületi érdekeltség építhetné ki a vasutat ezekből a jövedelmekből és a város súlyos ezrek terheitől szabadulna meg évenként.*

— A pénzügyi megoldás másik módja a vasutépítés *vállalatba adása volna.* A vállalkozó azonban természetesen nem arra törekszik, hogy Szegednek olcsó pénzért legyen tanyai vasutja, hanem hogy minél nagyobb legyen az ő haszna az üzletben. Ilyen úton a tanyai vasut *ötmillió koronába is belekerülhet és nekünk kötelelességünk anynyiért venni, amennyit a vállalkozó díktál.* Az ilyen közüzemek átvételére a miniszter is kötelezi a várost, s ezt tudva, a vállalkozó nem adná át kevés haszonnal, hanem igyekezne minél többet kifizetni. Így vagyunk most a villamos vasuttal, telekiabálták a fejünket, amikor a szerződés megújításáról volt szó, hogy miért nem építteti meg a város, amikor pedig akartuk, akkor azt mondták, hogy a város kezében csak ráfizethetünk. És íme, a villamos társaságnak már az első esztendőben tiszta haszna volt, holott az ilyen befektetéseknél husz év múlva számítanak csak tiszta haszonra. Most nem kapnók meg tíz millióért se, míg a város megépíthette volna három millióból.

Mindebből pedig csak azt a következtetést akarom levonni, hogy ha tanyai vasutat építünk, akkor ezt a város építtesse, mert legrosszabb esetben, ha haszonra nem is számíthatunk, de a rezsit a vasut forgalma feltétlenül fedezni fogja.

Országos elismerés a Szegedi Iparospártnak.

(Saját tudósítónktól.) A Magyar Gyár-
iparosok Országos Szövetsége vasárnap tartotta meg évi rendes közgyűlését Budapesten Chorin Ferenc dr. elnöklésével. A GyOSz közgyűlésének óriási anyagából, a mely felöleli a magyar kereskedelmi, ipari és közgazdasági élet múlt évi főbb mozzanatait, kiemelkedik az a bennünket különösen érdeklő rész, amelyben a Szegeden nem rég megalakult iparospárt működésével és eddigi sikereivel foglalkozik. A közgyűlésen igen erélyesen hangoztatta ifjabb Chorin Ferenc dr. előadó azt, ami Szegeden megtörtént előbb, mint az ország bármely városában, hogy az iparosok eminens érdeke a szervezkedés.

— Meg kell magyaráznunk — mondotta Chorin, — mindenütt az iparosnak és a körülötte csoportosuló, belőle élő, rá támaszkodó városi polgárságnak, hogy feltétlenül szükséges az, hogy ipari képviselők, ipari érdekekért helyt álló egyének kerüljenek a parlamentbe. Szükséges ez nemcsak a képviselőválasztásoknál, hanem a *községi életben is.* Nincs képviselőtestület, ahol ne ülnének nagy számmal iparosok, de annyira szervezetlenek, hogy *alig van városi közélet, mely iparbarát politikát követne.* Az iparos közvéleménynek szervezése, az iparosság nagy erejének politikai iskolázása, ez a közel jövő feladata. Evégből szükséges volna, hogy a GyOSz hívja össze sürgősen az összes kereskedelmi és ipari szakegyesületeket és állapodjon meg ezekkel a követendő taktika dolgában.

— Azt hiszem, ezzel a GyOSz betetőznék évtizedes munkásságát. A természetből tudjuk, hogy azokat a nagy kincseket, melyeken a mai gazdasági élet struktúrája felépült, a vasat, szenet, nyersolajat, egymásra torló rétegek évszázados munkája hozta létre. Ahol ezen rétegeknek csak egyike is hiányzik, ezek a kincsek nem indulnak teljes fejlődésnek, ott zavargások lépnek fel. Így van ez nemzeteknél is, ahol a jövő munkájának előkészítésében hiányzik az iparosságnak halmos rétege, ennek a rétegnek nagy nyomóereje, őt nem találkoznak teljes értékű alkotásokkal. (Élénk tetszés.)

Wimmer Filöp, a szegedi iparospárt elnöke, akinek érdeműs közéleti működésében egyik legnagyobb sikere, hogy ezt a pártot megalakítani és érdemes működésre vezetni sikerült, következőkben válaszolt Chorin dr. szavaira:

Tisztelt közgyűlés! Tisztán csak azokból, hogy Chorin dr. előadó ur abban az ezuttal, amint merem mondani, mindannyiunk meggyőződését és érzését igazán kifejező előadásában, magyarul mondván, kihuzott a placera, bátorodom heves figyelmüket néhány pereig igénybe venni; hogy elmondjam azt, hogy mi Szegeden tényleg látva azt a mellőzést, amely országsgazerte, úgy az iparost, mint az iparos-ságot éri, de látván ugyanezt a jelenséget ott, a mi törvényhatóságunk szűkebb területén is, összeállottunk és minden nagy nehézség nélkül a köztörvényhatóság mindazon tagjait, akik iparosok és akik iparos érdekeltek, egy iparospártban egyesítettük. Ez Szegeden minden nagyobb nehézség nélkül rövid idő előtt megtörtént és az ezen rövid néhány hétre visszamenő idő alatt sikerült már bátran mondhatom, néhány az ipar szempontjából ha talán kisebbszzerű, de mindenesetre értékes eredményeket elérni. Egyik eredmény példának okáért az, amit mint általános érdeklődést keltőt felemlíthetek, hogy egy kü-